

Ahol a grafika és a szó találkozik... Gondolatok a „kÉpSZAK”-ról és annak „Reflexió”-iról

A művészetben az a csodálatos, hogy az alkotás nem pusztán az alkotó személyes ügye, nem private business, hanem igazi közkincs. Nemcsak azért, mert a kiállítások nyitottak a nagyközönség előtt, és a versek nem maradnak az asztalfiókba zárva, hanem mert olyat mutatnak, ami sokakat foglalkoztat, ami ismerős, ami nagyon is emberi.

Kovács Ferenc grafikái a *kÉpSZAK* című kötetben ilyen közös emberi kincset rejtenek. Felidéznek valamit, amit az alkotó fontosnak tart elmondani, s a nézőn – rajtunk – áll, hogy mennyire tesszük ezt személyessé, felismerünk-e belőle valamit saját tapasztalatainkból? Talán az alkotóval egy hullámhosszon lévén ugyanazt látjuk benne, ami az ő kezét vezette. Talán egészen máshogy értelmezzük. Talán nem is próbáljuk meg szavakba önteni gondolatainkat, csak egyszerűen hagyjuk őket szabadon, zabolátlanul áramlani...

Kivételes helyzetben vagyunk, ha a *kÉpSZAK*-ot vesszük kezünkbe, mert a képek mellett két merőben különböző szerző, más nyelven és műfajban született írásait is megtaláljuk, amelyeket ezek a komor hangulatú, sötét tónusú rajzok ihlettek. *„Ismerem ezeket a vonalakat, ezeket az alakzatokat, ezeket a hol őskori élményeket, hol jelenvaló érzéseket”* – írja reflexiói elé Nyulasi Zsolt. Az alkotótárs, Melinda Szaloky bevezető gondolatként kiemeli a főbb témákat, amelyeket a grafikák üzeneteként vél felfedezni: *„Conventional notions of love, marriage, family, motherhood, nationhood (and, in general, of identity and belonging) are interrogated and found wanting.”* A negyedik szerző Leitner Karina pedig a könyv-designer feladatára vállalkozott a kötet megszületése során.

Lapozom a könyvet, s közben az alkotókkal együtt haladok egy képzeletbeli úton. A képek és reflexiók megállítanak, elgondolkodtatnak, magukkal ragadnak. *„Amikor megérkeztem, körbeálltak. Honnan jöttem, kivel indultam, hol hagytam, akivel elindultam. Mit tudok azokról, akiket ők vártak. Engem hol várnak. Kicsoda.”* Érdekes kérdések, némelyikre könnyű válaszolni, hiszen tudom azt, hogy engem otthon várnak. Várnak a szeretteim: családom, barátaim. Várják, hogy véget érjen a két ösztöndíjas esztendő, s induljak tovább. Vissza. Haza. *„Or else shut your eyes; do not yearn for Home./Choose instead the homely: walk the trodden path.”*

Lapozom a könyvet. *„Igyekszem megfejtetni a rajzot, igyekszem nagy titok nyomába érni: a pillangó-rajzzal, meglehet, üzen az Isten. Küldi a megoldást ... csak neked. Ilyen egyszerű ez.”* Szüntelen gondolkodom az élet bonyolult kérdésein. Arról, hogy mi a fontos; hogyan döntsek bizonyos helyzetekben. Könyvek, tudomány, emberi kapcsolatok, beszélgetések, *„we cannot not communicate”*, a belső szoba hangtalan imádságai. Csönd. Csönd. Válasz? *„Your inside explodes in a resonant whisper:/I want to live, or to dream at will -*

/if life is a dream.” „Azt álmodtam, hogy álmodom. ... minden út a kőkolonchoz vezet. Akármerre indulsz, oda jutsz. Ha a tenger felé mész, választhatod bármelyik kicsi ösvényt, nagyobbat kerülsz, és nehezebb út vezet hozzá ... de bölcsebb leszel, mire odaérsz. ... Azt álmodom, hogy felébredek: élek.”

Lapozom a könyvet. Nem álom csupán: előttem az élet. Percek, napok, évek. Ki tudja, mit hoz a jövő? Ki tudja, mit választok majd a lehetséges alternatívák közül? Vajon mik lesznek az alternatívák? Milyen jó lenne... Nem is akarom tudni. „*The forest of symbols is thick and deep, /and what lies beneath, no-one knows.*”

Így sokkal izgalmasabb, emberibb. Nagyobb a kihívás. Benne van a rossz döntés következményeinek vállalása, s váratlan öröm szépsége. A pillanat egyedisége.

„*Körbe falak emelkednek ... meghatározzák a szabályokat - eddig és ne tovább - , amint túllépsz, ha túllépsz, lezuhansz, hangtalanul, mint a por.*” Kisgyermekként dacoltam a felnőttekkel, a csakazértis enyém az utolsó (kimondott) szó hadüzenet volt az ostoba elvárásoknak. Azután persze el kellett ismernem (magamban legalább), hogy nekik volt igazuk. A falak védenek. A szabályok miattam születtek. Kár, hogy ezt csak sebek, horzsolások árán tanuljuk meg. „*Az a fontos, hogy a csermely, ami fönt, a szirttetőn indult végtelen útjára a tenger felé, most megáll. ... aprót harap a kőbe ... Nem látom, nem érzem. Csak tudom.*”

Olyan egyszerű véleményt alkotni, ha csak a felszínt nézem. A külső azonban sokszor hazug; csupán álarc, amely álnokul elfedi a valóságot. Nemcsak magamat teszem szegényebbé, ha nem veszem észre a magány fájdalmát a színlelt mosoly mögött, a megértésre szomjúhozást az állandó zsörtölődés mögött, vagy a kimondatlan igazságot a kimondott szó mögött. Ha csak a felszínt nézem és elhiszem naivan, amit mutat, nagy hibát követek el. Önmagam ellen is. Az igazán fontos az álarcok mögött rejlik. Láthatatlan, mégis jelenvaló. Mindenhol. Mindenkor. Nem látom. Nem is érzem. Csak tudom.

„*And home is not the place for being alone. ... As freedom has no meaning without boundage, an unattached woman is hardly free. A woman's place is, therefore, at a husband's side: marriage will make freedom meaningful again.*”

Becsukom a könyvet. Nem írok többet, mert ...

„*We have work to do: love to give, /knowledge to gain and share; /waste no time in despair.*”

„*I become what you think of me.*” „*Vagyok, aki. Troll a dzsungel mélyén, pápua a fjordokon. A távozás híres mezejére lépek. Kezdhethjük, megint, előlről.*” ...

Tizenhat kép, mindegyik mellett egy-egy angol és magyar nyelvű reflexió. Tizenhat képzeletbeli állomás; mindegyik más, különbözik az előtte és mögötte állótól. Sajátos. Egyedi. Színes keresztmetszet. Tizenhat példa arra, amikor a grafika és a szó találkozik. Egy keresztmetszet önmagunkról - önmagunknak...